Prima instanță: Judecătoria Chişinău (sediul Centru) dosarul nr. 2a-4611/22
judecător: Veronica Jomiru-Niculiță 2-21165705-02-2a-21122022

DECIZIE

02 mai 2023 mun. Chişinău

Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

în componenţa:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Anatol Pahopol
judecătorii Ruxanda Pulbere şi Ala Malîi
Grefierul Munteanu Iana

examinând în şedinţă de judecată publică, cererile de apel declarate de ***** și *****, împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 23 august 2022, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de ***** împotriva *****cu privire la recunoașterea neîntemeiat refuzul din 20.10.2021 privind admiterea cererii din 20.09.2021 referitor la acordarea accesului la produsul destinat publicului larg cardul de credit *****, constatarea discriminării pe criteriu de domiciliu, obligarea de a oferi produsul – card de credit ***** și repararea prejudiciului moral,

A CONSTATAT:

<u>Pretenţiile reclamantului.</u>

La 09.11.2021, ***** a depus cerere de chemare în judecată împotriva *****(în continuare *****) cu privire la recunoașterea neîntemeiat refuzul din 20.10.2021 privind admiterea cererii din 20.09.2021 referitor la acordarea accesului la produsul destinat publicului larg cardul de credit *****, constatarea discriminării pe criteriu de domiciliu, obligarea de a oferi produsul – card de credit ***** și repararea prejudiciului moral în mărime de 10 000 de euro.

În motivarea acțiunii reclamanta a susținut că, la 17.09.2021, ***** s-a adresat la ***** a ***** din ***** ***** cu solicitarea de deschidere a unui card de credit, cu dobânda 0 - *****.

Reclamanta a indicat că, urmare a examinării solicitării sale, șeful sucursalei a refuzat în satisfacerea cererii, pe motiv că potrivit regulamentelor interne ale băncii deschiderea unui card de credit poate fi acordată doar persoanei ce dispune de viză de reședință.

Totodată, reclamanta a menționat că, la 20.09.2021, a depus la ***** cerere prealabilă, prin care a contestat refuzul de a i se oferi produsul bancar-cardul de credit ***** și a propus semnarea unei declarații pe propria răspundere cu privire la domiciliul său permanent.

Reclamanta a relatat că, la 20.10.2021, ***** și-a reiterat poziția de refuz în oferirea produsului bancar, menționând că în buletinul de identitate al reclamantei nu este indicată viza de domiciliu.

***** a opinat că, din 10.09.2021 beneficiază de alt credit din partea *****, aflându-se în aceeași situație și la care nu înregistrează restanțe, ratele fiind plătite în termen.

De asemenea, reclamanta primește alocațiile din partea ***** tot pe card social eliberat pe numele său de la ***** și la această bancă reclamanta, împreună cu copiii minori, se deservește de mai mulți ani.

Consideră reclamanta că, a solicitat de la *****acordarea unui produs bancar, destinat publicului larg, și față de care ea nu ar fi trebuit să întimpine impedimente în accesibilitate, conform art.8 lit. d) al Legii privind asigurarea egalității.

În același timp, pârâtul a refuzat în acordarea accesului către produsul său-cardul de credit ***** pe motivul lipsei în actul de identitate a mențiunii privind viza de domiciliu.

Respectiv, nu au fost aduse argumente ce țin de bonitatea consumatorului de credit în sensul art.3 a Legii privind contractele de credit pentru consumatori sau nevalabilitatea actului de identitate în sensul art.5 alin.(1) al Legii privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, lipsa garanțiilor în sensul art.1767 alin.(1) Cod civil sau orice alt impediment la oferirea produsului.

Totodată, reieșind din prevederile art.38 și 39 ale Codului civil, ***** a indicat cu suficientă precizie adresa domiciliului său, unde își are reședința obișnuită și anume, în ***** *****.

Mai mult, această adresă este opozabilă pârâtului în baza raporturilor anterioare de creditare, conform art.39 alin.(3) Cod civil, iar reclamanta a propus prin cererea prealabilă oferirea garanției privind domiciliul prin semnarea unei declarații pe propria răspundere, față de care pârâtul nu s-a expus în nici un mod.

Reclamanta consideră că, această situație indică cert faptul că, a fost discriminată în accesul la produsele destinate publicului larg, față de alți consumatori ai aceluiași produs, care sunt posesori ai actului de identitate cu mențiunea vizei de domiciliu, or, conform hotărârii Curții Constituționale nr.16 din 19.05.1997, refuzul pârâtului de a acorda acces reclamantei la produsele sale destinate publicului larg, bazat exclusiv pe lipsa mențiunii în actul de identitate a vizei de domiciliu nu rezistă criticii, deoarece temeiul de drept a fost recunoscut neconstituțional.

În acest sens reclamanta mai consideră că, a fost discriminată pe criteriu de domiciliu, deoarece banca a refuzat recunoașterea reședinței reclamantei ca domiciliu, pentru acordarea accesului la produsele sale destinate publicului larg, chiar dacă din raporturile anterioare, adresa de domiciliu a reclamantei avea opozabilitate față de pârât.

Astfel, pârâtul nu a făcut dovada că, restrângerile drepturilor reclamantei de a beneficia de un produs destinat publicului larg, pe temeiul invocat a constituit o măsură necesară, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

Prin acțiunile de discriminare reclamantei i-au fost cauzate pagube morale, legate de tratamentul înjositor ce ține de dispunerea de domiciliu și realizarea cu această ocazie a drepturilor civile, precum și dânsa nu a avut posibilitatea să-și garanteze ei și copiilor ei cheltuielile curente necesare, mizând pe efectele legii de care trebuia să beneficieze, în sensul Legii privind contractele de credit pentru consumatori.

Reclamanta consideră că, a fost prejudiciată moral prin faptele de discriminare comise de pârât, pe care îl estimează la suma de 10 000 de euro.

Acest cuantum este în concordanță cu sumele adjudecate reclamanților de CEDO în cauzele privind discriminarea.

Poziția instanței de fond.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 23.08.2022, a fost admisă parţial cererea de chemare în judecată depusă de *****.

- S-a constatat discriminarea ***** pe criteriu de domiciliu de către ***** la refuzul oferirii produsului – cardul de credit *****;

- S-a obligat ***** de a verifica repetat întrunirea cerințelor privind oferirea produsului - cardul de credit *****, excluzând criteriu de domiciliu a *****;

- S-a încasat de la ***** în beneficiul ***** suma de 1 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral;

- În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată. (f.d. 71)

Solicitarea apelantului.

La 23.08.2022, prin intermediul poştei electronice, avocatul ***** în interesele ***** a declarat apel motivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 23.08.2022, solicitând admiterea cererii de apel, casarea parţială a hotărârii, în partea adjudecării prejudiciului moral, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a acţiunii integral. (f.d. 74-78)

La 21.09.2022, *****, a declarat apel nemotivat, solicitând casarea parțială a hotărârii primei instanțe, în partea admiterii pretențiilor privind constatarea discriminării, încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de

judecată, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, precum și compensarea cheltuielilor de judecată. (f.d. 79)

Respectarea termenului de declarare a apelului.

În conformitate cu art. 362 alin. (1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

În speţă s-a stabilit că, dispozitivul hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) a fost pronunţat în şedinţă de judecată publică la 23.08.2022, iar apelurile au fost depuse la 23.08.202 și respectiv la 21.09.2022.

În adresa părţilor, la 06.12.2022 a fost expediată copia hotărârii motivate din 23.08.2022 (f.d.86), iar la 23.01.2023, ***** a depus apel motivat.

Corespunzător se deduce că, apelanții au respectat termenul legal de declarare a apelului.

Argumentele părţilor.

Prin cererea de apel motivată, avocatul*****, în interesele ***** a invocat dezacordul parțial cu hotărârea primei instanțe, în partea în care acțiunea a fost respinsă cu referire la adjudecarea prejudiciului moral, ca fiind neîntemeiată, reiterând motivele de fapt şi de drept invocate în cererea de chemare în judecată.

A relatat că, conform art. 18 alin. (1) lit. d) al Legii privind asigurarea egalității, orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acțiune în instanța de judecată și să solicite, inclusiv repararea prejudiciului material și moral.

În acest context, a remarcat că, în baza art. 2036 și 2037 ale Codului civil, la determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare, și pe de altă parte să ia în cont particularitățile cazului.

A menționat apelanta că, prin acțiunile de discriminare, i-au fost cauzate pagube morale, legate de tratamentul înjositor ce ține de dispunerea de domiciliu și realizarea cu această ocazie a drepturilor civile, precum și faptul că nu a avut posibilitate să-și garanteze sie și copiilor săi, cheltuielile curente necesare, mizând pe efectele legii de care urma să beneficieze, în sensul Legii privind contractele de credit pentru consumator.

În plus, prejudiciul moral a fost cauzat și de calificarea actului său de identitate, eliberat conform prevederilor legale, ca ne producător de efecte juridice, în volumul prevăzut de legislator. Or, prejudiciul moral stabilit de către instanța de judecată în mărime de 1 000 de lei, este disproporționat cu prejudiciul încasat în cauzele similare în care s-a pronunțat CtEDO și a oferit sume mult mai mari.

Prin cererea de apel, *****, a indicat că, refuzul băncii de a oferi produsul ***** solicitantei ***** nu constituie discriminare, respectiv prima instanță incorect a aplicat Legea cu privire la asigurarea egalității și art. 14 CEDO, or,

instituția financiară s-a bazat obiectiv pe necesitatea asigurării posibilității de rambursare a creditului și în caz de neplată benevolă, pe asigurarea acționării în judecată a clientei și executarea unui eventual titlu executoriu.

Mai mult, lipsa unui domiciliu înregistrat plasează creditorul într-o incertitudine juridică privind posibilitatea rambursării creditului și posibilitatea încasării silite a mijloacelor bănești sau încasarea cu întârziere disproporționată a creditului. Declarația debitorului privind domiciliul său, poate fi modificată cu ușurință, în mod frecvent, iar banca se află în imposibilitate de a verifica valabilitatea declarațiilor clientului cu datele din bazele de date oficiale.

Stabilirea criteriilor în baza cărora creditorul alege să elibereze sau să nu elibereze țin de politica sa de creditare, apetitul la risc, mijloacele financiare disponibile, programul de conformitate ș.a., astfel entitățile raportare pot stabili de sine-stătător cerințe privind programele proprii și cerințele de precauție.

Motivul pentru care banca a refuzat acordarea produsului ***** s-a bazat pe temeiuri legitime, care nu au legătură cu cazul de discriminare.

Cu referire la repararea prejudiciului moral, nu s-a demonstrat că, refuzul de a-i acorda produsul ***** a avut efecte negative asupra calității vieții reclamantei, or, dânsa a formulat o presupunere, nefiind prezentată o evaluare a efectelor și dacă acestea au existat, în mod comparativ, între reclamantă și alte persoane, care s-ar afla în aceiași poziție cu ea.

Prin soluția instanței de a verifica repetat întrunirea cerințelor privind oferirea produsului *****, excluzând criteriul de domiciliu a *****, instanța de fapt impune instituția financiară să semneze un contract contrar dispozițiilor privind libertatea contractuală prevăzută la art. 993 Cod civil.

Prin încheierea Curţii de Apel Chişinău din 09.02.2023 au fost primite spre examinare cererile de apel depuse de ***** și ***** şi a fost stabilită examinarea cererii de apel pentru 02.05.2023.

<u>Poziţia părţilor în cadrul şedinţei de judecată.</u>

Reprezentantul *****, avocatul*****, în ședința instanței de apel a pledat pentru admiterea cererii de apel în sensul formulat.

Fiind prezent în ședința de judecată, reprezentantul *****, *****, a pledat pentru admiterea cererii de apel în sensul declarat.

***** în ședința de judecată nu s-a prezentat, deşi a fost citată în mod legal despre data, locul şi ora şedinţei de judecată.

Astfel, Colegiul a considerat posibilă examinarea cauzei în lipsa ***** şi a dispus examinarea cauzei în absenţa lor, prin prisma dispozițiilor 379 alin. (2) Cod de procedură civilă. Or, impiedimente în acest sens nu s-au stabilit.

<u>Aprecierea instanţei de apel</u>.

Studiind materialele cauzei în raport cu argumentele invocate în cererea de apel şi circumstanţele cauzei, Colegiul civil, comercial şi de contencios

administrativ al Curţii de Apel Chişinău consideră apelul neîntemeiat şi care urmează a fi respins, cu menţinerea hotărârii primei instanţe.

Conform art. 385 lit. a) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.

În accepţiunea art. 373 Cod de procedură civilă, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanţe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Concomitent, instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Instanţa de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanţe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

În corespundere cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

În baza art. 121 din Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului, iar art. 122 din Codul de procedură civilă prevede că, circumstanţele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probaţiune nu pot fi dovedite cu niciun fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.

În acord cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Norma cuprinsă la art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă stabileşte că, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea cauzelor, care au fost sau nu

stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admisibilitatea acţiunii.

Iar norma consacrată la art. 239 Cod de procedură civilă reglementează că, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată. Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.

Din conţinutul celor relatate Colegiul reţine că, sarcina instanţei de apel derivă reieşind din dispoziţiile art.373 alin.(1), (2), (5) Cod de procedură civilă, în condiţiile în care instanţa de fond a soluţionat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acţiunii în raport cu concluziile reţinute de către aceasta.

Colegiul reliefează că, instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare (*Hirro Balani c.Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43*).

Sursele de *Soft Low* - Avizul nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) adoptat în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, stabileşte că o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerinţelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidenţieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esenţiale ce iau fost prezentate.

Instanţa de apel menţionează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligaţiei instanţelor de judecată de a-şi argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanţelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicţii între motivare şi dispozitiv, constituie o garanţie pentru justițiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

În opinia Colegiului judiciar, prima instanţă a ţinut cont de aceste deziderate şi a adoptat o hotărâre bazată pe materialul probator administrat şi legislaţia în vigoare.

Colegiul constată că, instanţa de fond a determinat corect raportul juridic dedus judecăţii, circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei au fost stabilite şi elucidate pe deplin, probelor prezentate li s-a dat apreciere completă,

obiectivă şi sub toate aspectele, iar hotărârea este legală şi întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

Așadar, din materialele dosarului s-a constatat că, la 17.09.2021, ***** s-a adresat la ***** a ***** din mun. Chișinău cu solicitarea de deschidere a unui card de credit, cu dobânda 0 - *****.

Ca urmare, a examinării solicitării *****, șeful sucursalei a refuzat în satisfacerea cererii, pe motiv că potrivit regulamentelor interne ale băncii deschiderea unui card de credit poate fi acordată doar persoanei ce dispune de viză de reședință.

Conform copiei certificate a buletinului de identitate a ***** eliberat la 27.07.2015, care nu conține careva mențiuni referitoare la domiciliu. (f.d.7-7verso)

La 20.09.2021, ***** a depus către ***** cerere prealabilă, prin care a contestat refuzul de a i se oferi produsul bancar-cardul de credit *****, pe motivul lipsei vizei de reședință și a propus semnarea unei declarații pe propria răspundere cu privire la domiciliul său permanent. A indicat că, dispune de mai mulți ani la această bancă de conturi bancare, fiind indicată aceeași adresă. De asemenea, reclamanta primește alocațiile din partea ***** tot pe cardul social eliberat pe numele său la ***** și la această bancă dânsa împreună cu copiii minori, se deservește de mai mulți ani. Mai mult, banca în septembrie 2021 i-a acordat un credit de 3000 lei. (f.d.8-9)

Prin răspunsul din 20.10.2021 la cererea prealabilă, ***** și-a reiterat poziția de refuz în oferirea produsului bancar, concretizând că la solicitarea privind acordarea cardului de credit *****, cerința minima de bază pentru solicitantul creditului este să fie rezident și cetățean al Republicii Moldova, cu domiciliul permanent în Republica Moldova, ce dispune de act de identitate corespunzător eliberat de organele abilitate. Iar, luând în considerație art.39 alin.(1) Cod Civil și faptul că în buletinul de identitate prezentat nu este indicat adresa de domiciliu, banca nu poate să ofere produsul solicitat. (f.d.10)

Conform Ghidului produsului ***** care în pct.3.3.1 indică cerințele minime de bază pentru solicitanții creditului printre care lit. b)-să fie rezident și cetățean al Republicii Moldova, cu domiciliul permanent în Republica Moldova, ce dispune de act de identitate corespunzător, eliberat de organele abilitate ale RM (f.d.40-48).

Totodată se reține faptul că, din 10.09.2021, ***** beneficiază de un alt credit în mărime de 3 000 de lei din partea *****, fiind indicat în contractul de credit încheiat-adresa din ***** ***** 20. (f.d.11-24).

Fiind învestită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Chişinău (sediul Centru) prin hotărârea din 23.08.2022, a constatat temeinicia în parte a acţiunii depuse de *****.

Invocând dezacordul cu hotărârea primei instanțe, atât *****, cât și ***** au contestat-o cu apel.

Verificând legalitatea hotărârii primei instanţe în raport cu prevederile aplicabile la caz şi criticile aduse în apel, instanţa de apel constată că instanţa de judecată ierarhic inferioară cu aplicarea corectă a legii materiale şi pronunțarea asupra aspectelor importante la caz, corect a ajuns la concluzia de a admite parțial acțiunea iniţiată de *****.

În argumentarea acestei poziții, Colegiul judiciar constată că, deși anterior ***** a încheiat un contract de credit cu reclamanta, fiind acceptate datele de contact ale debitorului, cele indicate de aceasta în cererea de acordare a creditului, ulterior aceeași instituție financiară a refuzat să-i ofere ***** produsul bancar-cardul de credit *****, datorită faptului că reclamanta în buletinul de identitate prezentat nu avea indicată viza de domiciliu.

Astfel, prima instanță în mod justificat a tratat că, acțiunile *****reprezintă discriminare pe criteriu de domiciliu, manifestată prin restrângerea exercitării dreptului de a dispune de un credit bancar, restrângere determinată de lipsa vizei de domiciliu indicată în actul de identitate.

Instanța de apel reține că, conform prevederilor Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dezabilităţi, adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 13.12.2006, care prevede în special că, în părţile sale relevante în speţă art. 2- Discriminare pe criterii de dezabilitate înseamnă orice diferenţiere, excludere sau restricţie pe criterii de dezabilitate, care are ca scop ori efect diminuarea sau prejudicierea recunoaşterii, beneficiului ori exercitării, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu. Termenul include toate formele de discriminare, inclusiv refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă; Adaptare rezonabilă înseamnă modificările şi ajustările necesare şi adecvate, care nu impun un efort disproporţionat sau nejustificat atunci când este necesar într-un caz particular, pentru a permite persoanelor cu dezabilităţi să se bucure ori să îşi exercite, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului.

În accepțiunea art. 1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, scopul prezentei legi este prevenirea şi combaterea discriminării, precum şi asigurarea egalităţii tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală şi alte sfere ale vieţii, fără deosebire de rasă, culoare, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenenţă politică sau orice alt criteriu similar.

Prin prisma art. 2 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, în sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificaţii: discriminare – orice deosebire, excludere, restricţie ori preferinţă în

drepturi şi libertăţi a persoanei sau a unui grup de persoane, precum şi susţinerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; discriminare prin asociere – orice faptă de discriminare săvîrşită împotriva unei persoane care, deşi nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor stipulate de prezenta lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparţinînd unei astfel de categorii de persoane.

La rândul său, art. 3 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, subiecţi în domeniul discriminării sînt persoanele fizice şi juridice din domeniul public şi privat.

Art.6. prevede expres că, orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acţiuni sau inacţiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autorităţile publice competente şi sancţionată conform legislaţiei, iar art. 8 interzice orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la servicii disponibile publicului, inclusiv serviciile bancare şi financiare.

Conform art. 19 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, persoana care înaintează o acţiune în instanţa de judecată trebuie să prezinte fapte care permit prezumţia existenţei unui fapt de discriminare. Sarcina de a proba că faptele nu constituie discriminare revine pîrîtului, cu excepţia faptelor ce atrag răspundere penală.

Aderent, sunt aplicabile prevederile art.38 alin.(1) și (2) Codul Civil, domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta îşi are reşedinţa obişnuită. Se consideră că persoana îşi păstrează domiciliul atît timp cît nu şi-a stabilit un altul. Reşedinţa obişnuită demonstrează o legătură apropiată şi stabilă a persoanei fizice cu locul vizat. La determinarea reşedinţei obişnuite se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata şi regularitatea prezenţei persoanei în locul vizat, precum şi condiţiile şi motivele acestei prezenţe.

Având în susținere normele citate, prima instanța justificat a stabilit o prezumție de discriminare pe criteriul de domiciliu, pe motiv că, cererea ***** privind acordarea produsului bancar nu a fost acceptată, deoarece la momentul solicitării, aceasta nu avea indicată viza de domiciliu în buletinul de identitate prezentat.

Or, atât legislația națională, cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la pârât atunci când reclamantul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.

Subsumând cele constatate Colegiul judiciar a calificat întemeiat că, circumstanțele reliefate de ***** se raportează la discriminarea indirectă.

Astfel, pentru a institui prezumția discriminării indirecte, faptele invocate de reclamantă trebuie să permită întrunirea cumulativă a următoarelor elemente:

a) existenţa unei reguli, unui criteriu sau a unei practici aparent neutre (cerinţă care se aplică tuturor)-în acest caz pct.3.3.1 lit. b) din Ghidul produsului ***** prevede existența domiciliului permanent indicat expres în buletinul de identitate;

b) care dezavantajează anumite persoane, deși, la prima vedere criteriul privind domiciliul permanent pare neutru, în esenţă acesta este discriminatoriu, deoarece indirect dezavantajează celelalte persoane. Or, la caz, ***** dispune de un domiciliu/reședință, însă faptul că nu este indicat în actul de identitate o dezavantajează în comparație cu alte persoane;

c) pe baza unui criteriu protejat-domiciliu - în această situație, instanța de fond corect a stabilit că criteriul instituit de pârât este cel care a cauzat diferențierea, or, aplicarea în practică a avut drept efect restrângerea exercitării dreptului de a dispune de produsele bancare.

Sub un alt aspect, anume prin instituirea acestei măsuri au fost create premisele aplicării unui tratament diferențiat cu efecte negative pentru familia *****.

Așadar, diferențierea indusă prin solicitarea unui domiciliu permanent probat prin actul de identitate se încadrează de drept și de fapt într-o situație discriminatorie, or, justificarea instituției financiare într-adevăr nu este una obiectivă și rezonabilă. Banca a invocat protejarea sistemului bancar și recuperarea mijloacelor financiare, dar a eșuat să probeze existența reală a legăturii legitime între scopului urmărit și cerința aplicată.

De altfel, Colegiul civil observă că, această regulă a fost, mai degrabă, una arbitrară fără o abordare individuală, ceea ce a făcut ca măsura întreprinsă să fie disproporțională scopului urmărit, or, cerința a vizat un grup de persoane selectate după un criteriul comun-domiciliu permanent.

În aceiași ordine de idei, instituția financiară nu a luat în calcul posibilitatea de a utiliza alte mijloace alternative de protejare a sistemului bancar pentru evitarea unui tratament discriminatoriu, precum gradul de implicare și responsabilitatea reclamantei cu care a mai încheiat un contract de credit pe un termen de 60 de luni și nu a prezentat careva mijloace de probă care ar confirma neexecutarea obligațiilor contractuale și existența unui domiciliu permanent în acel caz.

Respectiv, faptele constatate reprezintă discriminarea ***** pe criteriu de domiciliu de către *****la refuzul oferirii produsului cardul de credit *****.

În acord cu art.18 alin.(1) al Legii cu privire la asigurarea egalității nr.121 din 25.05.2012, orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acțiune în instanţa de judecată şi să solicite: a) stabilirea faptului încălcării drepturilor sale; b) interzicerea încălcării în continuare a drepturilor sale; c) restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale; d) repararea

prejudiciului material şi moral ce i-a fost cauzat, precum şi recuperarea cheltuielilor de judecată; e) declararea nulității actului care a condus la discriminarea sa.

Respectiv, fiind constatată discriminarea pe criteriu de domiciliu, ***** a solicitat atât obligarea instituției financiare de a-i oferi produsul cardul de credit *****, cât și repararea prejudiciului moral.

În acest sens, prevederilor legale enunțate instanța de fond corect a reținut că, obligarea băncii de a încheia un contract de credit cu acordarea unui produs bancar ar încălca principiul libertății contractuale ori obligarea la încheierea unui contract este interzisă, potrivit art.993 alin.(7) Cod civil.

Respectiv, în context, argumentul *****, urmează a fi respins, aceasta deoarece instanța de judecată nu a obligat banca să încheie un contract de credit, dar a obligat ***** să verifice repetat întrunirea cerințelor privind oferirea produsului - cardul de credit *****, excluzând criteriu de domiciliu a *****, excluzând criteriu de domiciliu a *****.

La fel, justificat prima instanță a respins pretenția cu privire la recunoașterea netemeiniciei refuzului din 20.10.2021 de a satisface cererea prealabilă, or, conținutul unui răspuns la o cerere adresată pârâtului nu poate fi pus în discuție, deoarece petiționarul nu poate să pretindă ca răspunsul la cerere să fie dat conform propriei sale formulări sau într-un anumit sens, după dorința personală, stabilirea răspunsului fiind atributul exclusiv al pârâtei în acest caz, considerente din care această pretenție se respinge.

Cu referire la repararea prejudiciului moral în sumă de 10 000 de euro, instanța de apel învederează că, prima instanță corect a admis în parte această pretenție, fiind stabilită și încasată suma 1 000 de lei.

Conform art.19 alin.(1) și (3) Cod civil, în condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial şi nepatrimonial cauzat astfel. Se consideră prejudiciu nepatrimonial (prejudiciu moral) suferințele fizice şi psihice, precum şi diminuarea calității vieții. În cazul vătămării sănătăţii, prejudiciul nepatrimonial cuprinde, de asemenea, pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciu biologic).

Or, ca urmare a discriminării constatate, ***** a suferit un prejudiciu moral care se reflectă prin suferințe psihice pe de o parte și diminuării calității vieții sociale pe de altă parte.

Totodată, suma compensării prejudiciului moral în mărime de 10 000 euro, solicitată de ***** este una exagerată, reieșind din criteriul echității, care presupune că despăgubirea pentru prejudiciul moral trebuie să fie justă, rațională și echitabilă și nicidecum exagerată, fiind menținut echilibru între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

Corespunzător, prima instanță întemeiat la aprecierea cuantumului prejudiciului moral, a ținut cont de gravitatea faptei instituției financiare și de impactul pe care l-a avut această faptă pentru partea reclamantă, precum și de suferințele psihice ale acesteia în urma discriminării, or, cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru pârâtă şi nici venituri nejustificative pentru victima discriminării.

În acest context, s-a încasat în beneficiul ***** prejudiciul moral în sumă de 1 000 de lei, în rest pretenția a fost respinsă justificat.

Astfel, în opinia Colegiului, toate argumentele și afirmațiile invocate de către apelanți citate supra, sunt vădit lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, iar instanța de apel le apreciază ca fiind inconsistente și fără raționament valabil circumstanțelor speței.

Pe cale de consecinţă, Colegiul judiciar precizează netemeinicia în ansamblu a cererilor de apel declarate, dat fiind faptul că, în susţinerea acesteia, apelanții nu au adus niciun argument plauzibil, motivându-şi cererea de apel doar prin reiterarea argumentelor aduse și în fața primei instanță. Or, apelul este continuarea fondului, astfel, apelantul urma să administreze probe, să anexeze acte şi alt material probator care ar răsturna soluţia instanţei de fond, acţiuni care la caz, nu au fost întreprinse de către apelant, astfel, se constată formalitatea cererii de apel.

În cumulul celor expuse, instanţa de apel concluzionează că, apelanții nu au prezentat argumente verosimile şi admisibile în combaterea soluţiei adoptate de prima instanţă.

Ca urmare, în lipsa unor argumente coerente şi convingătoare, precum şi a unui suport probator de natură să răstoarne soluţia adoptată pe caz, Colegiul conchide că, instanţa de fond a elucidat pe deplin circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, a oferit apreciere justă probelor administrate şi a aplicat corect normele de drept material şi procedural, hotărârea fiind în concordanţă cu art. 239-240 din Codul de procedură civilă.

Finalmente, având în vedere că, hotărârea primei instanţe este justificată, iar aserţiunile invocate de către apelant sunt nefondate şi combătute integral prin constatările expuse supra, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat şi a menţine hotărârea primei instanţe.

În conformitate cu art. 385 lit. a), 389-390 ale Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău

DECIDE:

Se resping cererile de apel declarate de ***** și *****.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 23 august 2022, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de ***** împotriva *****cu privire la recunoașterea neîntemeiat refuzul din 20.10.2021 privind admiterea cererii din 20.09.2021 referitor la acordarea accesului la produsul destinat publicului larg cardul de credit *****, constatarea discriminării pe criteriu de domiciliu, obligarea de a oferi produsul – card de credit ***** și repararea prejudiciului moral.

Decizia este definitivă şi executorie, dar poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei motivate, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
judecătorul Anatol Pahopol

judecătorii Ruxanda Pulbere

Ala Malîi